

ezzel járó probléma, a Nemzeti Színház gárdájának a túlterheléstől való megóvása.

Galamb Sándor.

Művészeti szemle.

A Múcsarnok tavaszi tárlata. Hosszú, hosszú évek után végre újra fölrepült egy idegen lobogó a Múcsarnok árbocára a magyar zászló mellé. Az angoloké.

A háború óta most rendezte első nemzetközi kiállítását a Múcsarnok...

A magyar közönség tehát kezd újra hozzájutni, hogy művészeinek természet idehaza is összehasonlíthassa a külföldiek munkásságával. Végtelemül nagyfontosságú, dolog ez, mert hiszen elenyészően csekély azoknak a száma, akiknek módjában áll a külföldi kiállítási termék meglátogatása. A békevilágban elég gyakran kerültek föl a külföldi művek a Múcsarnok falaira. Reméljük, hogy most már mindسürűbben nyílik majd alkalom arra, hogy a gyakori magyar vendégszerepléseket Budapesten viszonyozzák a külföld számottevő művészei.

A kiállítás angol anyagát két csoportba osztották. Az I. teremben a mai angol művészet kapott helyet, a X. teremben pedig a magyar gyűjtők tulajdonában levő régi angol műreemek láthatók.

Azok, akik a modern angol művészetet ismerik, előre tudták, hogy az angol anyag nem hozhat semmi szenzációt.

Az angol festészet mindig meglehetősen konzervatív levegőben dolgozott. Nagy művészeti forradalmak sohasem indultak útra a szigetország felől. A mai angol festők is elődeik tisztesszellemben munkálkodnak. Felhasználják a modern művészet leszűrt eredményeit, azokat a maguk faji látásához, hangulatához idomítják, de ott meg is állanak, mintha gondolkodnának: szabad-e, kell-e még tovább mennünk?

Kiállítási anyaguk jól illeszkedik a Múcsarnokban otthonos magyar művészek munkásságához. Az e tárlaton szereplő angol művészek testvéries szinten állanak a magyar termék művészeivel. Körülbelül egyformán látnak, egyazon pontig jutottak el.

A legtöbb angol művész a becsületes naturalizmus híve s megőrzött, bizonyos akadémikus hangulatot. De ez a konzervatív lelkiség komoly érté-

keket mutat fel, elismerésméltó eredményeket termel.

Procter Ernest «A vásár tréfái» című képe igen jó példája ennek. Modern munka, amennyire annak kell lennie és mégis mértéket tart egész felfogásában. Színes és mozgalmas. Sok tudás szól e palettáról. *Allan Róbert* «Visszatérés az osztrigatelepről» című akvarellje költői, harmónikus alkotás. *Webster* «Kék és arany» elnevezésű olajfestménye csinos munka. *Knight Lausa* önmagát és modelljét színes, bátor képbent festette meg. Ez a gyűjtemény egyik legjobb darabja. Rajzbeli tudás és színérzék kellemes összhangban csendül össze e munkában. *Salisbury Frank O.* színészarcképe lendületes, beszédes alkotás. *Stokes Adrian* jólismert nevét egy szép őszi tájkép reprezentálja. *Aizy Anna* egy japános finomságú, vízfestménnyel írta be nevét emlékezetünkbe. Érdekes hangulat árad *Hunt Cecília* «A nagy kémények» című vásznáról.

A szobrászok meglehetősen jelentéktelenek. Anglia e téren ért el eddig legkevesebb eredményt. Tán még *Garbe Richard* egy kis bronz a «Sárkány» a legérdekesebb. A többiek: *Hartwell, Reid, Bayes* messze járnak a mi művészeinktől s még messzebb a modern franciáktól és németektől. A régi angol mesterek termében sok elsőrendű műreemek akad. Ilyenkor, egy-egy kollektív kiállításon látjuk csak örömmel, mily sok reprezentatív műkincs van fővárosunk szerencsés gyűjtőinek kezében. Okos dolog lenne e kincseket néhány évi időközben, kellő csoportosítással olykor-olykor a nagy közönség elé tární. Művészek és laikusok nagy örömmel látogatnák az ilyen tárlatokat s komoly tanulságokat szűrhetnének le belőlük. A X. teremben jó képekkel vannak képviselve *Constable, Northcote, Laurence, Romney, Howard, Bonington* stb.

*

A többi terem a magyar művészek műveivel ékes. Semmiben sem maradnak az angolok mögött. Ellenkezőleg: ötletesebbek, változatosabbak és bátrabbak, pedig ez a gárda is a konzervatív zászló alá tartozik.

A II. teremben számos komoly alkotásra bukkanunk. *Károly Andor* a párisi St. Etienne du mont templomot ábrázoló képe tehetséges, erős munka. *Kukán Géza* egyre érik, emelkedik, mint portretista. Zala Györgyről fes-

tett arcképe hű és majdnem bravuros, de nem elég erőteljes. *Udvary Pál* «Vándalok» című képe is figyelmet érdemel. «Szántás»-a mozgalmas, lendületes alkotás. A «Hajtóvadászat»-on a mozgásproblémát oldja meg kitűnően. *Gimes Lajos* «Komédiás tanya» című képe előtt is érdemes megállani.

Sárkány Gyula «A festő»-ben a maga portróját adja, kedvenc régieskedő modorában. Dekoratív, kellemes színhatású, ötletes munka. Leányarcképtanulmánya is ilyen hangulatot áraszt, de itt már szinte másolja a reneszánsz hatásokat. *Poll Hugó* pasztellei már nem csillognak úgy, mint régen, színei kopottasak. *Merész Gyula* két komoly, nagyszabású kompozícióval szerepel. *Bosznay István* két nagyon szép vászna, a terem legjelentősebb értékei közé tartozott. Poétikus hegyi tájak finom negylenítései, a művész legjobb munkáiból valók.

A III. teremben *Gachal József*, mint arcképfestő tűnt föl *Károly Andor* amsterdami «Körmenet»-éből sok hangulat árad. *Dr. Brüll Aladár* «Arckép»-e igen finom hatású, artisztikus beállítású munka. *Gimes Lajos* «Műteremrészleté»-vel itt is magára vonta a figyelmet. Jó kép *Nagy Vilmos* «Bieder-mayer»-e is.

Az V. teremben *Brenner Nándor* «Uszító» című képét, mint ígéretes alkotást jegyeztük meg. A VI. teremben *Burghardt Rezső* két szép képpel szerepelt. A «Tabán télen» s a «Tengeri táj» egyaránt finom kis alkotás. *Katona Nándor* «Erdőrészlet»-e és «Napos téli reggele» a művész fénykorára emlékeztetett. *Tolnay Ákos* is jó műveivel szerepelt itt. A Benczur Társaság többi tagjai is kitétek magukért.

A Céhbeliek termében *Nagy Sándor* «Kettős arckép», *Szlányi Lajos*, *Major Jenő*, *Csánky Dénes* tűntek föl. A grafikusok termében *Biczó András* két őszinte, gyökeres magyarságú vízfestményrel hívta föl a figyelmet nevére. *Csánky Dénes* akvarelljeit részben már ismertük gyűjteményes kiállításáról. Elsőrendű munkák akadnak e sorozatban. Különösen szép a : 383, 385 és 396-os számú. *Egyed Erna* grafikái és *Istokovics Kálmán* rézkarcai elmélyedő, bensőséges alkotások.

A többi termekben feltűnt *Müller Méla* («A költő»), *Kamplér Kálmán* («Káplár bácsi»), *Falb Endre*, *Bauer Erzsébet* («Hetvenedik tavasz») egy-egy jó, lelkes munkája.

A szobrászok ezúttal erős, szép anya-

got küldöttek. *Dr. Farkas Zoltán* «Quattrocento»-ja hatásos, finom tanulmány. *Bory Jenő* «Szemérmes» című pirobazaltja szép vonaljáték. Tanulmányfejét is (145) ki kell emelnünk. *Mangsch Gyula* két oroszántanulmánya bátor, lendületes munka. *Szamosi-Sós Vilmos* «Nagyanyám» című bronzalékes elmélyedéssel adja vissza egy érdekes fej vonalkomplexumát. *Vastagh Éva* egy szökőkút tervezettel tűnt itt föl. *Ungvári-Kubiczka Lajos* «Álom» című gipsze egy szép jövő felé mutató nevet jegyzett emlékezetünkbe. *Martinelli Jenő* «Női akt»-ja is biztató ígéret. *Csiszér János* dr. *Tóth László* arcképet mintázta meg lendülettel, szerencsésen. *Lányi Dezső* egy igen jó, markáns portréval szerepelt a Benczuristák termében.

Tavaszi Szalon.

A Nemzeti Szalon termeiben a Színnyei-Merze Pál-Társaság a fiatal magyar tehetségeket mutatta be egy intim kiállítás keretében. A magyar művészet sok nemes oltógallya virul ezen a tárlaton. Lelkes örömmel gyönyörködhetett bennük a közönség. A Szalon termei dús tavaszi reményt tártak a látogatók elé. Ha ezek a remények valóra válnak, a magyar művészet hatalmas erővel lombosodó fája ékes virágzásba borul majd ez ifjú nemzedék teljes megérésekor. Ez a fiatal gárda az egyes, nagyobb kiállítások zugaiban is, sporadikusan is magára tudta már a figyelmet terelni. Így pedig, önálló tárlat keretében ujjongva bizonyítja a maga pirosposztagás erejét.

A termek során végigjárva, szinte mindegyik műtárgy előtt hosszabb ideig érdemes volt megállni. Majdnem mindegyik mond valami biztatót, izgatót, érdekeset. Érzik rajtuk a tavasz-zag, a teremteni akaró láz, a lelkes kedv, a magamagával való versenyzés nemes öröklődése. Csupa tüzes küzdelem itt minden. A lelki merce rúdját egyre feljebb, feljebb rakja maga előtt a türelmetlen ifjú művész: folyton szebbet és nagyobbabakat akar mindegyik, minden órában. Akárhány akad közöttük, aki máris nagy eredményeket ért el. De érzik, látszik, hagnak e már-már arriváltak sem akarnak és fognak megállni. Excelsior! Ez az ő szent, nagy szavuk, csak ez zúg a lelkükben... *Abanovák Vilmosnak* már jól csengő neve

van. Két olajfestménye (különösen a «Felsőbánya» című) azt igazolja, hogy e névtől egyre többet és többet remélhet a magyar művészet. *Alpár* Sándor «Indulás előtt» című színes rajzával szintén reményteljes névjegyét ad. *F. Antal* Elemér rézkarcaiból nagy kultúra, magyar lélek, hangulat árad. *Barzó* Endre «Temetés» című olajfestménye mozgalmas kompozíció. *Basilides* Sándor «Szegény emberek» című festménye puritán színekkel drámai erejű. *Bánk* Ernő Cézanne híve lehet. Jó formaérzékre vall két csendélete. *Csapek* Károly színes rajzai intim, finom kísérletek. *Csiszár* Gyula Keresztelő Szent Jánosa egy eljövendő jeles szobrászt ígér. *Csúk* Jenőben sok erő vár kitörésre, ezt bizonyítják mozgalmas, vibráló olajképei. *Dullien* Edith önarcképe egy komoly tehetség portréja is. *Ecsődi* Ákos nehezen szabadul ki a Csók-hatás alól.

Feszty Masa önarcképe elmélyedő; nemes munka, beszédes alkotás. *Forró* Lajos ugyanazt mondja rézkarban, mint *Patkó* kollégája színben, olajjal. Nagyon hasonló a formalításuk. *Gerber* Magda nagyon emlékeztet *Vaszaryra*. *Goebel* Jenő egy puritán önarcképpel megint feljebb emelkedett szemünkben.

Istokovics Kálmán a karcoló tú egyik legigéretesebb fiatal kezelője. Iponáló tisztasággal bánik e puritán szerszámmal, de már szinte túlságosan is hódol vele imádott nagymesterének, *Rembrandt*nak. Egyen lapjain még egészen aprólékos sajátosságait is utánozza.

Jálics Ernő is komoly szobrászigéret. Az «Élet vize» és a «Tékozló fiú» teljesen kifejlett formaérzékéről tesz tanúságot. *Jeges* Ernő is sokat haladt, emelkedett. *Kampler* Kálmán két festményével szintén magára terelte a figyelmet. *Komjáthy-Wanyerka* Gyula «Vénasszonyok nyara» című vízfestményével mondott legtöbbet. *Miháltz* Pál nevét is a komoly ígéretek közé kell sorozni. *Patkó* Károly mindig erőt reprezentál. A «Füldözők» és «Füld után» eddigi lendületében mutatja ez egyéni látású művészt. *Rozgonyi* László, *Simkovich* Jenő, *Varzók* Ödön, *Székely* Móric, *M. Wabrosch* Berta neve egy-egy szép ígéret a magyar művészet számára.

Ilyen virágzó tavasz mellett a leg-szebb aratású nyár elébe nézhet a mindenfelé dicsőségesen szereplő és versenyző magyar festészet és szobrászat!

Mariay Ödön.

Magyar film — magyar irodalom. A filmjáték nem irodalom. Az irodalom sine qua non-ja a leírt vagy kimondott szó. A filmjáték pedig teljesen nélkülözheti a szót.

De nem is művészet a mozi. A művészet eddigi fajtáihoz ugyanis nem sorolható, ahhoz pedig, hogy új művészeti ágnak nevezzük, kevés az elhatároló kritériuma. Anyaga esemény, formája: dráma, közlő eszköze: kép, mozgókép.

Mozgóképes színjáték, így határozhatnók meg lényegét. Van benne irodalom, technika és némi művészet is.

Vizsgáljuk meg irodalmi tartalmát. Megjátszott küzdelem: dráma. De nincs színekhez kötve. Cselekménye majd minden pillanatban máshol játszódik le. Ez epikai vonás benne. Irodalmi tartalmát tehát így határozhatnók meg: epikai lehetőségű dráma. Dráma, melynek színpada jóformán az egész világegyetem: föld, víz, levegő, csillagok. Nem adja oly mélyen, oly élményszerűen az életet, mint a dráma, de gazdagabban, színesebben, rohanóbban. A szó hiányát kárpótolja azzal, hogy a szemet a mindentlátás képességével ajándékozza meg. Szezám mese-birodalma pereg le egy-két óra alatt szemünk előtt, még csak a varázsigét sem kell elmondanunk.

A jó filmírónak tehát jó mesélőnek és jó dramaturgnak kell lennie. Igen, csakhogy az emberiség mesefáján szúrág. A gépek kikezdi a fantáziát. Ezért van az, hogy még a legnagyobb amerikai filmvállalatok is kénytelenek — eredeti filmdarabok hiányában — híres regényeket (ritkán drámákat) filmdarabokká íratni.

A magyar irodalom és a vajudó magyar film viszonya minket főként ebből a szempontból érdekel: aknázhat-e és milyen kincseket aknázhat ki a magyar film a magyar irodalom kincsesházából? Milyen haszon származnék ebből a magyar irodalom népszerűsítésére?

*

Kemény Zsigmond élesen lándzsát tör egyik tanulmányában az epikus műnek színdarabbá való átdolgozása ellen. A két műfaj természete — szerinte — annyira ellentétes, hogy az átdolgozás a mű esztétikai devalvációja nélkül alig lehetséges. Ez tökéletesen igaz.

Vajjon az epikus mű vászonra veti-